

Portfolios as a Pedagogical Tool and Assessment Strategy in MPA Programs.

9. Kish C. K., Sheehan J. K., Cole K. B., Struyk L. R., & Kinder D. Portfolios in the classroom: a vehicle for developing reflective thinking. *High School Journal*, 80 (4), 1997. С. 254–260.

10. Williams D. G., Plein L. C., & Lilly R. (1998). Professional and career development: the MPA portfolio approach. *Journal of Public Affairs Education*, 4 (4), 1998. С. 277–285.

11. *Columbia College Chicago*. (2020). Retrieved from http://www.colum.edu/portfolio_center/.

12. NASPAA. (2017). *Accreditation standards for master's degree programs in Public Policy, Affairs, and Administration*. Retrieved from <https://naspaaccreditation.files.wordpress.com/2017/02/naspaa-accreditation-standards.pdf>.

REFERENCES

1. Horne, Ch. (2008). [Teaching what we know: describing and challenging the neglect of management science methods in MPA programs].

2. *McMillan Dictionary* (2020). Retrieved from <https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/portfolio>

3. *Anhlo-ukrainskyi slovnyk ABBYY Lingvo*. (2018). *Vziato z http://www.Lingvo.ru*.

4. Knapper, K., & Wright, W. A. (2001). [Using portfolios to document good teaching: premises, purposes, practices].

5. Kuhs, T. M. (1997). *Measure for measure: using portfolios in K-8 mathematics*. Portsmouth, NH: Heinemann.

6. Bidiuk, N. M. (2009). [Profesiine portfolio yak perspektyvna tekhnolohiia otsiniuvannia navchalnykh dosiahnen studentiv v amerykanskii osvittii praktytsi].

7. Shulman, L. (1998). *Teacher portfolios: a theoretical activity. With portfolio in hand*. New York, NY: Teachers College Press.

8. Kapucu, N. (2017). [Using competency-based portfolios as a pedagogical tool and assessment strategy in MPA programs].

9. Kish, C. K., Sheehan, J. K., Cole, K. B., Struyk, L. R., & Kinder, D. (1997). [Portfolios in the classroom: a vehicle for developing reflective thinking].

10. Williams, D. G., Plein, L. C., & Lilly, R. (1998). [Professional and career development: the MPA portfolio approach].

11. *Columbia College Chicago*. (2020). Retrieved from http://www.colum.edu/portfolio_center/.

12. NASPAA. (2017). *Accreditation standards for master's degree programs in Public Policy, Affairs, and Administration*. Retrieved from <https://naspaaccreditation.files.wordpress.com/2017/02/naspaa-accreditation-standards.pdf>.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ФАСТ Аліна Сергіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарної освіти КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради.

Наукові інтереси: порівняльні дослідження особливостей професійної підготовки фахівців у галузі публічного адміністрування в системі вищої освіти зарубіжних країн.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

FAST Alina Serhiivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Social Sciences and Humanities Department, «Dnieper Academy of Continuing Education» in Dnipropetrovsk Regional Council.

Circle of scientific interests: comparative studies of the features of professional training in the field of public administration in the system of higher education in foreign countries.

Стаття надійшла до редакції 21.04.2021 р.

УДК 373.3.015:392

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-196-181-186

ФЕДОТОВА Світлана Олександрівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри методик дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7257-122X>
e-mail: sfedotova2209@gmail.com

КАЗКИ-ТРАГЕДІЇ: ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ, МОРАЛЬ, ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Казки-трагедії є у фольклорах багатьох народів. Архітектоніка казки-трагедії пройшла довгий шлях у своєму становленні від доби архаїки до сучасності, коли були записані останні з відомих варіантів казок.

Первісна семантика текстів цього жанру

для пересічного сучасного читача й досі залишається таємничою, незрозумілою. До дитячого читання, у життя дитини казка-трагедія потрапила значною мірою випадково тільки тому, що поступово втратила своє значення у житті дорослої людини. Старше покоління протягом віків набувало історичного досвіду, накопичувало багаж

найрізноманітніших знань, які, нарешті, еволюціонували в казку, але після чергового стрибка людської свідомості, який призвів до втрати цілого ряду культурних реалій і зв'язків між ними, рамки казки стали затісними для молодшого покоління. Ознакою цього є те, що діти уже давно не розуміють підтексту (моралі, історичного досвіду) казки, її алегорії, однак вони захоплені, зачаровані казковою фантастикою, її містикою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення казки, її соціальної, міфологічної природи має свою історію у фольклористиці. Найбільш детально й глибоко дослідження казки представлене в працях В. Я. Проппа [2; 3], який стояв біля витоків порівняльно-типологічного вивчення фольклорних жанрів. У структурі казки В. Я. Пропп вичленював найголовніші елементи, так звані «цеглинки В. Я. Проппа», а саме: *отлучка, запрет, нарушение запрета, герой покидает дом, встреча в дороге, испытание героя, получение волшебного средства, враг побежден, возвращение героя, счастливый конец* [2, с. 36–45]. Подібна побудова казки свідчить про її магічну, ритуальну функцію, що наближає казку до такого найархаїчнішого жанру, як замовляння. У казці, як і в замовлянні, поєдналися магічна ритуальна дія з магічною словесною формулою, і через це у казці часто зображуються заборонена дія, на яку накладено табу, а також потенційне, ймовірне покарання за порушення цього табу.

Схеми В. Я. Проппа показують типову будову, «моделі» казок, відповідно до яких виділяється їхній «будівельний матеріал»: річ у тім, що казки мають набори «цеглинок», тобто типові сюжетні елементи, ситуації, заборони, дії. І це теж підстава для розрізнення творів цього фольклорного жанру: деякі казкові тексти мають весь комплект «цеглинок», однак існує тип казок, у яких певні «цеглинки» пропущені з певною метою. «Цеглинки В. Я. Проппа» легко виявити, наприклад, у таких казках: «Курячий шлунок»; «Червона Шапочка», «Синя Борода» (французькі народні казки й літературні казки Шарля Перро). На перший погляд ці три казки не мають нічого спільного. Але якщо уважно придивитися до їхньої структури, то можна побачити, що складаються ці чарівні казки з так званих «цеглинок В. Я. Проппа». До того ж всі три казки є казками-трагедіями, казками-жахів.

Мета статті – проаналізувати структуру казок-трагедій, з'ясувати їх мораль і розібратись, у чому ж полягає їх виховний потенціал і вплив на дитину.

Виклад основного матеріалу

дослідження. Казка «Курячий шлунок» має ланцюжкову кумулятивну структуру, що свідчить про її давню історію. Такі кумулятивні казки, як «Ріпка», «Рукавичка» (українські казки), «Теремок», «Колобок» (російські казки), «Курячий шлунок» (абхазька казка) віддзеркалюють архаїчне мислення наших далеких предків, вони не мають причинно-наслідкового сюжету, вони побудовані за принципом аналогії. Хронотоп цих казок – це «світ, в якому все з усім пов'язане, але ніщо ні для чого не є ані причиною, ані наслідком. Замість причинності у казках існує суміжність у тексті, але так само і в світобудові. Загальна схема будови названих казок така: перелік кожного нового епізоду, де кожен наступний не зумовлений попереднім у причинно-наслідковий спосіб, натомість ці епізоди взаємозіставлені один із одним, нанизувані одне на одного – теоретично до безмежності». «Структурна спільність кумулятивної казки та формул замовлянь – наслідок їхньої генетичної спільності» [4]. І кумулятивні казки, і замовляння відбивають найбільш ранне, докомпозиційне сприйняття та відображення світу. Свідомості архаїчної людини не була відома композиція: світ сприймався безкомпозиційно, тобто без початку, закінчення, центру, а події розташовувалися не у причинно-наслідковому зв'язку, а за принципом аналогії, подібності. Тексти замовлянь, які належать до найархаїчнішого фольклорного жанру, побудовані за аналогією: вони не мають меж (формул зачину, розв'язки), що свідчить про їхню надзвичайну рухливість. Структура текстів кумулятивних казок не має такої здатності змінюватись: їхня форма більш стійка, дія тут обмежена у просторі, вони мають усталені формули зачину, закінчення. Так зокрема, казка «Курячий шлунок» має усталені формули зачину й розв'язки:

Зачин. *«Жили-були дід з бабою. Дітей у них не було. Одного разу баба зарізала курку.»*

Закінчення. *«Не витримав курячий шлунок спільного натиску селян, луснув, і вискочили на волю всі його жертви.»*

Щоб віддячити визволителів, кожний з порятованих схопив по мотиці і став старанно працювати, вони швидко закінчили мотижити, і всі повернулись додому. І дід з бабою, стогнучи і дувуючись, також повернулись додому.»

Отже, якщо казка має межі, то центру в її тексті бракує. У казці немає центрального, найголовнішого епізоду. Криваві епізоди ковтання все нових і нових жертв нанижуються один на одній у градуальній

послідовності: від найменшої кількості жертв (спочатку одна) – до найбільшої (остання жертва: двадцять вершників).

Якщо до казки «Курячий шлунок» застосовувати схему В. Я. Проппа, то можна резюмувати, що у структурі казки є не всі «опорні цеглинки», а характер окремих «цеглинок» певною мірою змінений.

«Опорні цеглинки» та «Структурні елементи тексту»

1. «Відлучка».

Цей елемент сюжету у казці змінений. Не дід з бабою відлучаються і з домівки, а сам курячий шлунок відправляється у мандрівку світом.

2. «Заборона». «Порушення заборони».

Ці елементи у казці відсутні. Ніхто у творі не встановлює межі поведінки для курячого шлунок, ніхто його у діях не обмежує. Це він як володар (лев, чи вовк, тобто хижак) встановлює закони: хочу і ковтаю, ковтаю всіх, кого можу подолати.

Ніякої заборони перед курячим шлунок не поставлено. Це він – хижак, злодій і йому немає чого боятися у світовому просторі, він сам всіх ковтне, знищить.

3. «Герой полишає домівку».

Цей елемент у тексті казки є. Герой полишає дім. Тільки його природа змінена: він тікає з дому не жертвою, а катом (наприклад, на відміну від Колобка з однойменної казки). «Тепер він розбух, впав на підлогу і покотився з дому».

4. «Зустріч у дорозі».

Таких «зустрічей у дорозі» у головного персонажа було п'ять. Всі вони закінчилися для зустрічних фатально: шлунок ковтнув двох, трьох, десятьох, двадцятьох.

5. «Випробування героя».

Лише зустріч із п'ятдесятьма робітниками стала для шлунок випробуванням, він їх не подолав. «Але ті (робітники) не злякались чудовиська, підняли мотики і кинулись бити його. Не витримав курячий шлунок спільного натиску селян, луснув, і вискочили на волю всі його жертви».

6. «Отримання чарівного засобу».

Такого чарівного засобу у казці головний персонаж не отримав. Сам герой має магичну природу, але вона йому не допомогла подолати увесь світ, бо він, дійсно, протистойть всьому світові.

7. «Ворог переможений».

Курячий шлунок є і головним персонажем і ворогом для всіх і всього, він переможений великою кількістю робітників.

8. «Повернення героя».

Додому повертаються жертви шлунок: «дід з бабою» та всі інші жертви. Сам герой луснув і повернувся у первісний стан свого

існування: у небуття.

9. «Щасливе завершення».

Так, казка щасливо завершується. Зло покарано, воно луснуло. Всі його жертви залишилися живими і неушкодженими і повернулися до своїх домівок.

У казці «Курячий шлунок» створено образ страху, жаху, небезпеки, тобто зла. Шлунок дається характеристика і на вербальному рівні, герой називається жадібним чудовиськом, персонаж гіперболізований: він ковтає людей двох, трьох, чотирьох, десятьох, двадцятьох; звісно, що він величезний, ненажерливий «лантух». Легко уявити курячий шлунок: він за формою опуклий, тому зрозуміло, що він перетворився на величезний зубатий, ротатий колобок, який котиться і ковтає всіх зустрічних на своєму шляху. Засобом яскравої характеристики курячого шлунок є й слово «куамачама» – це звуки, які продукує чудовисько, перетравлюючи свої жертви. Проте Курячий шлунок може ковтати і збільшуватися у розмірах лише доки не зустріне гідного супротивника, сильнішого, міцнішого.

Стосовно смислу казки, її ідеї. Звісно, що тлумачення цієї казки на сучасному рівні відрізняється від розуміння давніх людей. Ідея казки «Курячий шлунок» є прихованою, таємничою. Природа Курячого шлунок, ймовірно, метафорична, пов'язана з певними язичницькими уявленнями, зв'язок із якими для сучасної людини вже втрачено. Проте, якщо сучасний читач не може досягнути прадавній смисл, то може його переінтерпретувати, осучаснити таким чином: навіть найменша дрібничка (така маленька і непутяща, як курячий шлунок) може при нагоді перетворитися на зло, небезпеку, якщо вчасно на неї не звернути уваги.

Така сучасна інтерпретація казки «Курячий шлунок», певна річ, не має нічого спільного із архаїчним світосприйняттям, міфологічним мисленням, проте має повне право на існування, бо саме казка, навіть дуже давня, пристосовується до сучасної дійсності, і аж ніяк не навпаки.

Казка французького письменника Шарля Перро «Червона Шапочка» – це казка-трагедія /казка-жахів/. Тема казки: історія стосунків ката і жертви. Кат /тобто Вовк/ у казці «Червона Шапочка» розумний, улесливий, хитрий, обережний, облудливий маніпулянт. Жертва – довірлива, легковажна. Граматичні ознаки роду вказують, що Червона Шапочка (жіночий рід) – це дівчинка, дівчина, жінка /до речі статовозріла дівчина/, якій саме і небезпечні спокусливі чоловіки/, вовк (чоловічий рід) – це чоловік-спокусник.

Казка Шарля Перро «Червона Шапочка»

закінчується трагічно: вовк проковтнув і бабусю, і онуку.

Казку «Червона Шапочка» діти початкової школи читають у 3 – 4 класі. Потрібно зазначити, що подається ця казка у читанках з щасливим закінченням /варіант братів Грімм/.

Шарль Перро довіряє розуму і серцю дітей, тому й подарував їм справжні казкові трагедії; проте, при цьому він у кожній казці чітко окреслив межі трагічного.

Але чому у казці «Червона Шапочка» казкар був таким безжальним, немилосердним до своєї такої милої і, як потім виявилось, справді безсмертної героїні?

Перро сам у віршованій формі (моралі) дає відповідь на це питання. Казка призначалася передусім не дітям, а дорослим читачам, світським дамам і кавалерам – а саме «особливо дівицям, струнким і прекрасним»; казка повинна застерігати найвічних дівчат від підступних, зваблених спокусників-вовків, а читай чоловіків [5, с. 251–263].

Так змінилася казка, змінилась героїня, із маленької дівчинки вона перетворилася на дорослу, статевозрілу дівчину, але надзвичайно наївну і довірливу.

Якщо аналізувати казку «Червона Шапочка» з точки зору «цеглинок В. Я. Проппа», то можна виокремити такі досить приховані за змістом **«цеглинки»:**

«відлучка» – *«сама дівчинка йде з домівки, хоча вона виконує завдання матері»;*

«заборона» – *«дівчинці наказано йти довгою безпечною дорогою, а вона йде небезпечним, але коротким шляхом, через ліс, де повно хижаків»;*

«цеглинка» – *«щасливе закінчення казки»* змінена, модифікована. Казка закінчується трагічно: вовк з'їв бабусю й дівчинку. Своім закінченням трагічним казка «Червона Шапочка» дуже схожа на казку «Колобок». Так, і ця казка стверджує й попереджає, що у житті багато небезпек, і потрібно бути дуже обачним і обережним, щоб не постраждати, не загинути.

Таким чином, за В. Я. Проппом, не всі «цеглинки» наявні у сюжеті казки «Червона Шапочка»: деякі пропущені, деякі змінені, модифіковані.

Українська народна казка **«Муха і Павук»** теж є казкою-трагедією. Вона має кумулятивну структуру /як і казки «Колобок», «Курячий шлунок»/. Муха спочатку кохала мух-кавалерів. Потім захопилась комарами-кавалерами. Потім переключилась на жуків-кавалерів. І нарешті її зацікавив павук. Який її і покарав за легковажність, необачність та необережність.

Ця казка дуже цікава і тим, що завдяки

поетичному таланту Корнія Чуковського (Микола Васильович Корнейчук) продовжила своє існування у формі літературної казки «Муха-Цокотуха».

Казка «Муха і павук» – класична казка-трагедія /казка-жахів/. Ця казка є фантастичною. Її побудова відрізняється від побудови попередніх казок-жахів. У своїй структурі вона не має «цеглинок В. Я. Проппа». Тема казки: історія стосунків ката і жертви. Кат розумний, улесливий, хитрий, обережний, облудливий маніпулянт. Жертва – легковажна, самозакохана, нерозсудлива, несерйозна. Граматичні ознаки роду вказують, що муха (жіночий рід) – це жінка; павук, комарі, жуки (чоловічий рід) – це чоловіки. Казка лаконічна, психологізована, багата на засоби творення образів персонажів. В ній наявні такі засоби, як:

- описання зовнішності;
- описання почуттів, мрій, бажань;
- вчинки, дії;
- ставлення героїв до головного персонажу;
- ставлення головної героїні до другорядних героїв.

У народних казках дуже рідко використовується описи зовнішності. Для казки, яка має характер узагальнення, індивідуалізація зовсім не обов'язкова, не потрібна.

У казці «Муха і павук» є *опис зовнішності мухи: «Природа наділила її незвичайною вродою: голова в неї зелена із золотим відтінком, спина голуба – з жовтим, крила червоні – з коричневим.»* Але ця своєрідна портретна замальовка не має конкретики.

Характер мухи: весела вдача, легка, не серйозна, легковажна, грає почуттями інших, для неї життя – це гра, сенс життя – це кохання, без кохання нудьгує, розважається від флірту.

Самооцінка мухи дуже висока: муха знає про свою вроду, про силу впливу своєї вроди, із задоволенням випробовує цю силу на мухах, комарах, жуках тобто чоловіках, жодного разу сила вроди не прогнала, всі закохуються, іншого почуття вона викликати не може, лише всесильне, всевладне пристрасне кохання вона може породити.

Ставлення інших персонажів до мухи: кавалери (мухи, комарі, жуки) закохані, бо вона чарівна, вродлива, дарували подарунки, розум втрачали, гризлися між собою – кожий хотів бути єдиним. Мухи (жінки) заздрили мусі, ненавиділи її.

Ставлення до інших персонажів: грає почуттями інших, тішилась від задоволення,

від зміни почуттів (перейшла з мух на комарів, на жуків (*вони не джигуни, вони серйозні*)). Всім говорила: ти моє перше й останнє кохання. Швидко закохується, але її кохання швидко минає, заграє сама (легке ставлення, подарує усмішку, погляд лагідний), але не було такого, на якому могла б зупинитися.

Але ж якого такого шукала? Для характеристики павука у казці використані *деталі* зовнішності: вся увага зосереджена на його «довгих руках». Зовнішність павука оманлива. Муха вважає (це її потаємні думки), що довгі руки свідчать про працьовитість павука, дивиться, як він працює руками. Він працьовитий, хазяйновитий, буде хороми для неї, красуні; руки довгі, тому сильні, буде сильно її обіймати (потаємне бажання пристрасного кохання).

Вчинки павука двозначні, вони мають підтекст. Муха неправильно їх оцінює. Правильно кваліфікувати вчинки павука їй заважає самозакоханість: все робиться лише для неї, заради неї, щоб тільки її потішити; вона вродлива, і тому всі закохуються. Вона навіть не припускає, що може породити якесь інше почуття, окрім кохання (лише кохання й тільки). «Хороми буде» – для неї, весь світ обертається навколо неї, бо вона єдина неповторна красуня. Звідси неправильна оцінка вчинків павука як результат її самозакоханості, бо він хороми буде, щоб заманити її у потаємне місце. Розглянемо уривок «*Швидко заснував той хід, яким муха зайшла до його хоромів*»: це ж оцінка мухи – акуратний, хоче швидше залишитися з нею наодинці. Насправді ж це неправильне розуміння, бо павук хоче швидше її задавити і з'їсти, а правильна оцінка така: шлях до відступу, тобто вихід із будь-якої ситуації, повинен залишатися вільним, закритий вихід – це небезпечно. Муха повинна відчутти занепокоєння, тривогу, але ці почуття їй не властиві, оскільки вона звикла бути єдиним можливим об'єктом закоханості.

Характер павука: він хитрий, потаємний, облудливий, він хижий, мисливець і тому повинен обдурити, піймати на гачок почуттів, знає, що муха слабка на почуття, він розумний маніпулятор.

Ставлення до мухи: знає її слабкості і маніпулює ними, вона бажає солодких слів (*будь ласка, скільки завгодно*); у *нещирих словах* радість від зустрічі, від кохання; *прихований смисл* (радий, що вже піймав, заманив, радість, що вб'є й уп'ється її кров'ю, пор. (Павук): «*Давно тебе чекаю, моя любя, для тебе буду, щоб ти назавжди залишилася у моїх хоромях*»).

У казці не сформульована ідея. Але

детальний аналіз вчинків, характерів, деталей зовнішності казкових персонажів дає можливість зрозуміти ідею твору: потрібно бути обережним, не довіряти красивим, улесливим словам, розуміти, що слова кохання можуть бути нещирими, красиві слова, як і красиві вчинки, можуть бути оманливими; необхідно бути насторожі, бути розумним, далекоглядним, щоб уберегтися від смерті.

Казка Корнія Чуковського «Муха-цокотуха» написана для дитячої аудиторії, тому на відміну від народної казки вийшла добрішою, не безнадійною, бо автор завершив її щасливо. Та й персонажі літературної казки відрізняються від персонажів народної казки. Якщо павук у літературній казці став символом однозначного зла, без підтексту (він злодій, несе жах і смерть), то муха у казці Корнія Чуковського кардинально змінилася: вона добра, ніжна, чуїна, щира, гостинна господиня. Так воно й потрібно: казка жахів під пером талановитого поета перетворилася на захоплюючу трагічну історію, яка закінчується щасливо, перемогою вічного кохання.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Творці і народних і літературних казок-трагедій були впевнені, що такі казки необхідні для виховання дитячої душі, тільки ці твори не повинні закінчуватися смертю героїв, тому що за дитинством іде не смерть, а дорослість (юність, молодість, зрілість), за дорослістю – старість, а лише за старістю – віддалено, нереальна і незбагненна для дитини – смерть [5, с. 263].

Психологи стверджують, що казка у житті дитини виконує різні функції, зокрема такі корекційні функції:

– підготовка до життя («Налякай казкою, щоб дитина не злякалася життя»);

– виховання емоційної сфери (емпатії: співчуття, жалості до інших);

– психологічна підготовка до напружених емоційних ситуацій [1, с. 201 – 204].

Отже, казка-трагедія обережно й поступово повинна входити у життя дитини, щоб невпинно готувати дитячу душу до складнощів і труднощів дорослого життя.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Осипова А. А. Общая психокоррекция: Учебное пособие для студентов вузов. М. : ТЦ Сфера, 2000. С. 201–204.

2. Пропп В. Я. Исторические корни волшебной сказки. Л. : Изд-во Ленинград. ун-та, 1986. 364 с.

3. Пропп В. Я. Морфология сказки. М. :

Наука, 1969. 168 с.

4. Українські замовляння / [упор. М. Н. Москаленко; авт. передм. М. О. Новикова]. К. : Дніпро, 1993. 309 с.

5. Шаров А. И. Волшебники приходят к людям. М., 1985. С. 251–263.

REFERENCES

1. Osipova, A. A. (2000). *Obshchaya psikhokorreksiya: Uchebnoye posobiye dlya studentov vuzov*. [General Psychological Correction]. Moskva.

2. Propp, V. Y. (1986). *Istoricheskiye korni volshebnoy skazki*. [Historical Roots of a Magical Tale]. Leningrad.

3. Propp, V. Y. (1969). *Morphologiya skazki*. [Morphology of a Fairy-Tale]. Moskva.

4. *Ukrayinski zamovliannya*. (1993). [compiler M. N. Moskalenko; an author of the preface M. O. Novikova]. Dnipro.

5. Sharov, A. I. (1985). *Volshebni prikhodiat k liudiam*. [Wizards Come to People]. Moskva.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ФЕДОТОВА Світлана Олександрівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри методик дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: література, дитяча література, методика навчання літературного читання.

INFORMATION ABOUT AUTHOR

FEDOTOVA Svitlana Oleksandrivna – Candidate of Philology, assistant professor of the Department of Methodology of Preschool and Elementary School Education at Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: literature, literature for children, teaching methodology of literary reading.

Стаття надійшла до редакції 06.04.2021 р.

УДК 376.1

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-196-186-190

ШИШОВА Інна Олексіївна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти і здоров'я людини Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7716-6178>

e-mail: InnaSara@i.ua

КІНЕЗИАРТ-ТЕРАПІЯ У РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ ЕМОЦІЙНИМИ ОСОБЛИВОСТЯМИ (СИНДРОМОМ ДАУНА ТА РАС)

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У сучасному суспільстві важливо вміти адаптуватися до його умов і потреб, результативно комунікувати. Розвиток людей з особливими потребами залежить як від їх власного досвіду, так і від умов середовища. Успішною дитина може бути тільки в сприятливій, орієнтованій на позитивну оцінку її досягнень шкільній атмосфері; у закладі, який буде приймати малюка з усіма його особливостями, враховувати їх і пристосовуватися до них. Умовою ефективної освіти дітей з порушеннями розвитку є створення ситуації оптимального розвитку особистості, в якій важливе місце займає комунікативний аспект. Вплив на дітей має бути суто позитивним, розвивальним, оздоровлювальним, тобто фасилітувальним впливом – стимулювальним впливом активності педагога, внаслідок якого поведінка дитини стає вільнішою, більш невимушеною й продуктивнішою порівняно з

її попередніми проявами.

Розвиток дітей з особливими освітніми потребами в нашій державі відбувається як в інклюзивних закладах/класах, так і в спеціальних закладах освіти. Емоційні особливості деяких груп дітей є особливо своєрідними. Це діти з синдромом Дауна та діти з розладами аутистичного спектру (РАС). Робота з такими дітьми в Комунальному закладі «Спеціальна школа № 1 Міської ради міста Кропивницького», в Комунальній установі «Інклюзивно-ресурсний центр № 1» Міської ради міста Кропивницького дозволила спостерігати за дітьми в різних навчальних, виховних життєвих ситуаціях. Автором статті досліджено позитивний вплив кінезиарт-терапії на розвиток дітей зі специфічними особливостями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз джерел педагогічного, фізіологічного, психологічного та мистецького спрямування підтверджує, що